

Шляхи підвищення прибутковості банку

УДК 366.71

Зеленєва Є. О.

Магістр1 курсу

фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність пошуку можливих шляхів підвищення прибутковості банку. Досліджено джерела формування груп доходів та витрат у банківській діяльності. Розроблено комплекс рекомендацій щодо підвищення прибутковості банків в Україні, використовуючи зарубіжний досвід.

Ключові слова: прибутковість, аналіз, діяльність банку, витрати, доходи, банківська система.

Аннотация. В статье обоснована актуальность поиска возможных путей повышения доходности банка. Исследованы источники формирования групп доходов и расходов в банковской деятельности. Разработан комплекс рекомендаций по повышению прибыльности банков в Украине, используя зарубежный опыт.

Ключевые слова: прибыльность, анализ деятельности банка, расходы, доходы, банковская система.

Annotation. In the article the urgency of finding ways to improve the profitability of the bank were considered. The sources of formation of groups of revenues and expenses in the banking business were considered. It was gave a set of recommendations to improve the profitability of banks using foreign experience.

Keywords: profitability, analysis of the bank's activities, costs, revenues, banking system.

В умовах переходу до ринкової економіки питання, пов'язані з аналізом прибутковості банку, мають важливе практичне значення. Шляхам підвищення прибутковості банку присвячено праці багатьох провідних вітчизняних і зарубіжних учених, серед них: А. Мороз [1], А. Герасимович [2], Н. Кобченко [3], О.Рибак [4], О. Заруба [5], Дж. Сінкі [6] та ін. Проте невирішеною залишається проблема

забезпечення ефективного функціонування банку в умовах мінливого нинішнього середовища.

Метою статті є визначення можливих шляхів збільшення прибутковості банківського сектору.

Головна мета в процесі організації діяльності банку і його структурних підрозділів полягає в тому, щоб реалізувати, принаймні, три найбільш суттєві цілі: домогтися високої рентабельності, достатньої ліквідності і безпеки банку. Висока ефективність найчастіше оцінюється за відношенням витрат до прибутку, при цьому домінує ідея економії витрат в процесі банківської діяльності [1]. Економії при цьому можна досягти не тільки за рахунок скорочення окремих заздалегідь відомих елементів витрат, а й за допомогою вдосконалення організаційних структур, поліпшення їх продуктивної діяльності. Відомо також, що за допомогою вдосконалення процесу кредитування, самої технології видачі та погашення кредиту можна також отримати більш високий позитивний результат.

Практика показує, що поліпшення взаємодії між окремими підрозділами банку прискорює процес прийняття рішень, посилюючи нагляд і контроль, сприяє раціоналізації банківської діяльності. Навіть проста реорганізація апарату управління, пов'язана зі скасуванням зайвих структурних підрозділів, в кінцевому рахунку, позитивно позначається на економії витрат. Навпаки, створення деяких центрів дозволяє уникнути тих чи інших помилок, що призводять до прямих втрат ресурсів. Основними завданнями комерційного банку є доходи і їх витрати.

Доходи – це грошові надходження від виробничої та невиробничої діяльності. Банк, як і будь-яке інше комерційне підприємство, може отримувати доходи від основної та побічної діяльності, а також випадкові доходи, що відносяться до категорії інших. Відповідно джерелом доходів банку є, його основна і побічна діяльність. Основною діяльністю банку вважається здійснення банківських операцій і надання банківських послуг клієнтам [2]. Доходи банку представлені у табл.1.

Таблиця 1

Групи доходів по видам банківської діяльності

Види банківської діяльності	Види доходів
Позичкові операції	Відсотки, отримані за надані кредити. Процентний дохід за вексялями. Доходи за кредитними операціями минулих років
Дисконтні операції	Доходи від проведення факторингових і форфейтингових операцій. Дисконтний дохід за вексялями.
Операції з цінними паперами	Процентний дохід від вкладень в боргові зобов'язання. Доходи від перепродажу цінних паперів. Дивіденди, отримані від вкладень в акції. Інші доходи, отримані від операцій з пінними паперами
Охоронний бізнес	Доходи від проведення операцій з довірчого управління майном
Гарантійна діяльність	Комісія, отримана за виданими гарантіями
Депозитні операції та операції за дорученням вкладників	Комісія, отримана за: касових операціях; операціями інкасації; розрахункових операціях. Відшкодування клієнтами телеграфних витрат. Доходи за доставку банківських документів. Доходи від операцій з дорогоцінними металами. Доходи від оприбуткування надлишків на особистості. Доходи, отримані за обробку документів обслуговування обчислювальної техніки
Валютні операції	Доходи, отримані від операцій з іноземною валютою. Доходи від проведення операцій: з опціонами; форвардних; ф'ючерсних; своп
Інші напрямлення банківської діяльності	Доходи від здачі майна в оренду. Доходи від лізингових операцій. Доходи від інформаційних послуг. Комісія за іншими операціями. Штрафи, пені, неустойки отримані. Доходи від консультацій і т.д.

Як видно з табл. 1, доходи розподіляються на групи, адже прибуток банку формується завдяки отриманню доходів від здійснення різних видів господарської діяльності, найбільшу частину з яких займають процентні доходи [3].

Отримувані банком доходи повинні покривати його витрати і створювати прибуток. Частина доходів банку спрямовується на створення резервів для покриття потенційних ризиків. Банк повинен забезпечити не тільки достатність обсягу доходів для покриття своїх витрат, але і ритмічність їх надходження. Види витрат банків представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Види витрат банків

Види витрат	Зміст витрат
Операційні витрати	Відсотки, сплачені за: залучені кредити; залучені кошти юридичних і фізичних осіб; відсотки, сплачені за виручені цінні папери. Комісійні витрати за операціями з іноземною валютою та іншими валютними цінностями, переоцінка валютних коштів. Комісія, сплачена за: касових операціях; операціями інкасації; розрахункових операціях; отриманим гарантіями, поруками; іншими операціями. Інші операційні витрати
Витрати на виплату заробітної плати персоналу	Нарахована заробітна плата, включаючи премії, що входять в систему оплати праці. Премії, що не входять в систему оплати праці, крім віднесених за рахунок фондів спеціального призначення. Нарахування на заробітну плату. Витрати з підготовки кадрів в межах встановлених норм, включаючи підписку на періодичні видання. Компенсації працівникам, крім заробітної плати, дозволені законодавством України. Витрачання коштів понад суми (норм), дозволених законодавством України і нормативними документами з відповідних органів. Інші витрати по оплаті праці
Витрати на забезпечення господарської діяльності банку	Утримання будинків і споруд. Ремонт основних засобів (крім автотранспорту). Витрати на формений і спеціальний одяг. Амортизаційні відрахування.
Податки які входять до витрат банку	Податки, які відносять в встановлених законодавством випадках на витрати
Відрахування до спеціальних резервів	під можливі втрати по позиках, під можливе знецінення цінних паперів, за іншими операціям, за іншими операціями

Як видно з табл. 2, представлено види витрат банків, зважаючи які, ми можемо визначити шляхи підвищення прибутковості банку:

1. Загальне зростання групи активів, що приносять процентний дохід, для чого банк повинен, по-перше, залучати більше позичальників і при цьому ретельно аналізувати їх фінансовий стан, по-друге, нарощувати свій кредитний потенціал за рахунок збільшення обсягу ресурсів, що залучаються.

2. Раціональне та ефективне розміщення коштів банку для забезпечення його фінансової стійкості. Виконання цієї умови дозволить позбавитися суперечностей між ліквідністю, надійністю та прибутковістю банку.

3. Фінансове планування як один з резервів збільшення прибутку і раціонального його використання. Багато витрат несуть банки

внаслідок неузгоджених дій різних управлінь між собою. Фінансовий план дозволяє спрогнозувати доходи, витрати і прибуток банку на рік.

4. Зміна загального рівня процентної ставки по активних операціях банку. Теоретично більш високий рівень процентної ставки повинен принести банку якомога більший дохід. Проте в сучасних умовах банки рідко вдаються до таких дій. В умовах конкурентної боротьби вони найчастіше знижують ставку з метою залучення якомога більшої кількості позичальників.

5. Зміна структури портфелю доходних активів. Відомо, чим вищий дохід, тим більший ризик в сфері банківської діяльності. Тому головне завдання банку – визначення ступеню допустимості та виправданості того чи іншого ризику. Сутність банківського управління полягає в гнучкому співвідношенні протилежних вимог ліквідності і прибутковості.

6. Нарощення власних коштів банку, що сприятиме зростанню ресурсної бази банку і відповідно їх інвестиційного потенціалу. Це буде однією з передумов залучення іноземних інвестицій, стимулюватиме інтеграційні процеси, забезпечить незалежність банку і створить умови для виживання банківської системи України в період посиленої конкуренції з боку іноземних банків.

7. Систематичне і всебічне вивчення кредитних ризиків та приймання заходів по їх пониженню. З цією метою необхідно організувати відділи управління кредитними ризиками.

8. Формування достатніх страхових резервів та резервних фондів. Оскільки основна причина банківських банкрутств – неповернення раніше виданих кредитів, то формування цих фондів сприятиме зміцненню надійності й стабільності банку, а отже, і банківської системи України, зменшенню можливих фінансових ризиків у кредитній діяльності.

Таким чином, процес управління банком повинен бути комплексним та спрямованим на оптимізацію сукупних ризиків банківського портфелю. Управління банком включає заходи, спрямовані на зміцнення його позицій на ринку, що передбачає врахування всього комплексу чинників, які створюють зовнішнє середовище для банківської діяльності.

Література

1. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пудовкіна та ін. ; за ред. д-ра екон. наук А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2015. – 384 с.
2. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексєєнко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2006. – 600 с.
3. Кобченко Н. Шляхи підвищення прибутковості комерційного банку: Теорія та практика розвитку банківської справи: збірник наук. праць студентів / Н. Кобченко // Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ – 2009. – № 5. – С. 25-30.
4. Рибак О. Шляхи підвищення прибутковості банківського сектору в умовах нестабільного зовнішнього впливу [Електронний ресурс] / О. Рибак, Н. Галай. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Заруба О. Д. Управління менеджментом та аудитом в банку / О. Д. Заруба. – К. : Лібра, 2014. – 224 с.
6. Сінкі Дж. Фінансовий менеджмент у банках / Дж. Сінкі. – К. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1340 с.